

Examen VWO
2015

tijdvak 1
dinsdag 19 mei
9.00 - 12.00 uur

Grieks

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 24 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 76 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

- 1p 1 Regel 321 Τὸν
Noteer de naam van de persoon naar wie Τὸν verwijst.
- 2p 2 Regel 326 χόλον τόνδ'
In het vervolg van de tekst voert Paris een andere reden aan voor het feit dat hij niet deelneemt aan de strijd.
a. Citeer het Griekse woord uit de regels 333-336 (Ἔκτορ t/m προτραπέσθαι) dat deze reden aanduidt.
b. Noteer de naam van de homerische held voor wie woede op dit moment wél de reden was om niet mee te vechten. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.
- 1p 3 Regel 328-329 σέο t/m ἀμφιδέδηε
Deze beschuldiging is terecht.
Leg dat uit. Baseer je antwoord op de achtergronden van de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.
- 2p 4 a. Schrijf regel 333 over en scandeer deze regel.
- Regel 333 ἐνείκεσας
De aoristusvormen van het werkwoord νεικέω komen bij Homerus zowel met een enkele sigma als met een dubbele sigma (bijvoorbeeld regel 325 νείκεσσεν) voor.
b. Leg uit dat de vorm ἐνείκεσας (met dubbele sigma) op deze plaats in regel 333 niet in het metrum zou passen.
- 1p 5 Regel 333 με κατ' αἶσαν ἐνείκεσας οὐδ' ὑπὲρ αἶσαν
Hector had zelf ook al aangegeven dat Paris het op dit punt wel met hem eens zou zijn.
Citeer het Griekse tekstelement uit de regels 326-331 (Δαιμόνι' t/m θέρηται) waarmee Hector dat had aangegeven.
- 1p 6 Regel 338 ὦδε
Beschrijf in eigen woorden wat concreet met ὦδε wordt bedoeld.
- 1p 7 Regel 335-341 οὗ t/m ὄϊω
Citeer uit deze regels het Griekse tekstelement dat een γνώμη vormt.
- 2p 8 Regel 349-353 Αὐτὰρ t/m ὄϊω
De toekomstverwachting die Helena ten aanzien van Paris heeft, is tweeledig.
Leg dat uit. Baseer je antwoord op de regels 349-353 (Αὐτὰρ t/m ὄϊω).

Regel 352-358 Τούτω t/m ἔσσομένοισι

Het komt in literaire werken regelmatig voor dat dichters naar hun eigen literaire activiteit verwijzen. Ook in deze passage is daarvan een voorbeeld te vinden.

- 1p 9 Citeer uit de regels 352-358 (Τούτω t/m ἔσσομένοισι) het Griekse woord waarmee de dichter naar zijn eigen activiteit verwijst.

De schrijver Alessandro Baricco, die een verkorte versie van de Ilias heeft gemaakt om voor publiek voorgelezen te worden, schrijft in zijn 'Noot bij de tekst':

"Ik zei dat ik vrijwel geen complete scènes heb geschrapd. Dat is de regel, maar ik moet de opvallendste uitzondering wel noemen: ik heb alle verschijningen van de goden geschrapd. Zoals bekend komen de goden redelijk vaak tussenbeide in de Ilias, om de gebeurtenissen te sturen en de uitkomst van de oorlog te bekrachtigen. Die stukken zijn waarschijnlijk het meest bevreemdend voor de hedendaagse toehoorder, en vaak onderbreken ze het verhaal en remmen ze de vaart die er juist zo goed in zit."

'Zoals bekend komen de goden redelijk vaak tussenbeide in de Ilias, om de gebeurtenissen te sturen'

- 2p 10 Noteer uit de regels 344-358 van Tekst 1 (Δᾶερ t/m ἔσσομένοισι) de nummers van twee niet opeenvolgende regels waaruit blijkt dat goden de gebeurtenissen sturen. Licht bij beide regels je antwoord toe.

De schrijver Alessandro Baricco, die een verkorte versie van de Ilias heeft gemaakt om voor publiek voorgelezen te worden, schrijft in zijn nawoord:

"In een opgeschorte, lege tijd, waarin hij zich even terugtrekt uit de strijd, gaat Hector de stad binnen en ontmoet hij drie vrouwen; en het is alsof hij naar de andere kant van de wereld is gereisd. Goed beschouwd spreken ze alledrie dezelfde smeekbede uit, vrede, maar ieder met haar eigen emotionele nuance."

'ontmoet hij drie vrouwen'

In Tekst 1 ontmoet Hector Helena.

- 2p 11 Wie zijn de twee andere vrouwen die Hector ontmoet? Noteer van beide vrouwen de naam en de relatie met Hector. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.

Tekst 2

Regel 35 wordt door M. A. Schwartz als volgt vertaald:
“en zij antwoordde hem”.

Blijkbaar vond de vertaler het niet nodig de hele regel te vertalen. Dit heeft te maken met het bijzondere karakter van de tekst van Homerus.

- 2p 12 a. Noteer de gebruikelijke benaming voor het soort regels waarvan regel 35 een voorbeeld is.

Het gebruik van een bijvoeglijk naamwoord als *πετρόεντα* bij *ἔπεα* is kenmerkend voor het epos.

- b. Noteer de gebruikelijke benaming voor dit soort bijvoeglijke naamwoorden.

Regel 37 *τε* en regel 38 *τε*

Het woord *τε* is in regel 37 anders gebruikt dan in regel 38.

- 2p 13 Leg dat uit. Ga in je antwoord in op beide regels.

Regel 41-42 *μη* t/m *ἀρήγει*

Deze regels worden door G. Koolschijn als volgt vertaald:

“niet door mijn wil schaadt Poseidon nu Hektors Trojanen en helpt hij de Grieken”

- 2p 14 a. Citeer het Griekse tekstelement uit de regels 41-42 (*μη* t/m *ἀρήγει*) dat in de vertaling is weergegeven met ‘de Grieken’.

De grammaticale structuur van het Grieks is in de vertaling niet geheel overgenomen.

- b. Leg dit uit met betrekking tot *Ἔκτορα*. Ga in je antwoord in op zowel het Grieks als de vertaling.

Regel 43-44 *ἀλλά* t/m *Ἀχαιούς*

Deze regels worden door J. van Gelder als volgt vertaald:

“Ik denk dat het een opwelling van hemzelf is, omdat hij medelijden kreeg toen hij de Achaeërs in moeilijkheden zag bij hun schepen.”

- 3p 15 a. Citeer het Griekse tekstelement dat in de vertaling is weergegeven met ‘Ik denk’.
b. Op welk grammaticaal gegeven is de vertaling ‘hij kreeg medelijden’ gebaseerd? Licht je antwoord toe.
c. Citeer het Griekse woord dat in de vertaling is weergegeven met ‘in moeilijkheden’.

Regel 52 *μεταστρέψειε νόον*

- 1p 16 Beschrijf in eigen woorden van welke verandering sprake is. Baseer je antwoord op de regels 41-46 (*μη* t/m *ἡγεμονεύης*).

Regel 52 μετὰ σὸν καὶ ἐμὸν κῆρ

Met deze woorden gaat Zeus uit van een andere situatie dan van de situatie die blijkt uit regel 34.

2p 17 Beschrijf beide situaties.

Regel 57 ἔλθη

1p 18 Noteer de naam van het stilistisch middel dat door de plaatsing van dit woord gevormd wordt.

Regel 61 μιν

1p 19 Citeer uit het voorafgaande (vanaf ὄφρ' regel 56) het Griekse tekstelement waarnaar μιν verwijst.

Regel 53-62 Ἄλλ' t/m ἐνόρσας

In deze regels zegt Zeus wat hij Iris en Apollo wil laten doen.

2p 20 Citeer de twee persoonsvormen uit de regels 53-62 (Ἄλλ' t/m ἐνόρσας) waaruit blijkt wat Iris moet doen.

Regel 63 πέσωσι

1p 21 Wie zijn hiervan het onderwerp? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

In de regels 65-68 (Πάτροκλον t/m Ἀχιλλεύς) wordt de dood van drie met name genoemde personen beschreven.

2p 22 Noteer de namen van deze drie personen en vermeld bij ieder ook de naam van de persoon door wie ze gedood worden.

Regel 71 ἔλοιεν, regel 72 παύω, regel 74 τελευτηθῆναι

De handelingen die door bovenstaande drie werkwoordsvormen worden uitgedrukt, staan niet in de chronologische volgorde waarin ze later zullen plaatsvinden.

1p 23 Zet deze drie werkwoordsvormen in chronologische volgorde. Baseer je antwoord op de achtergronden van de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.

Regel 77 τιμήσαι Ἀχιλλῆα

De manier waarop Thetis wil dat dit gebeurt, wijkt af van de gebruikelijke manier van het verkrijgen van τιμή.

2p 24 Leg dit uit. Ga in je antwoord in op de gebruikelijke manier van het verkrijgen van τιμή en op de manier waarop Thetis dat hier wil laten gebeuren. Verwerk in je antwoord ook het begrip ἀρετή.

Let op: de laatste opdracht van dit examen staat op de volgende pagina.

Tekst 3

38p

Bestudeer de inleiding en de aantekeningen bij Tekst 3.
Vertaal de regels 432 t/m 448 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.